

Yttrande över SOU 2025:111

Rättssäkerhetens pris

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet (MFD) tillstyrker förslagen om stärkt rätt till juridiskt biträde och stärkta rättigheter för enskilda. MFD bedömer att dessa förslag kan förbättra tillgången till rättsskipning för enskilda, däribland personer med funktionsnedsättning. MFD konstaterar samtidigt att utredningens konsekvensutredning saknar ett funktionshindersperspektiv, vilket innebär att det inte går att bedöma omfattningen av bristerna för personer med funktionsnedsättning i rättsväsendet idag eller till vilken grad förslagen kan förbättra situationen för gruppen.

Myndighetens synpunkter

MFD avgränsar sitt yttrande till förslagen om stärkt rätt till juridiskt biträde och stärkta rättigheter för enskilda utifrån bedömningen att de har särskild relevans för myndighetens ansvarsområde om att stödja samhällets aktörer i genomförandet av den nationella funktionshinderspolitiken.

MFD tillstyrker förslagen om stärkt rätt till juridiskt biträde och stärkta rättigheter för enskilda

Utredningen lämnar flera förslag för att stärka målsägandes rätt till målsägandebiträde och för att stärka de processuella rättigheterna för enskilda. MFD tillstyrker utredningens förslag i dessa delar men vill lyfta fram några aspekter av särskild betydelse för personer med funktionsnedsättning.

Stärkt rätt till målsägandebiträde för personer med funktionsnedsättning

MFD tillstyrker förslaget om att rätten till målsägandebiträde för äldre och vissa andra särskilt utsatta brottsoffer ska stärkas genom att en domstol, vid en prövning av om ett målsägandebiträde ska förordnas, även ska beakta om det finns ett behov av ett målsägandebiträde med hänsyn till en målsägandes ålder, sjukdom

eller funktionsnedsättning. Som utredningen framhåller kan personer till följd av åldersrelaterad sjukdom eller funktionsnedsättning befinna sig i en utsatt situation och ha svårare att hantera konsekvenserna av ett brott eller orientera sig i en rättsprocess vilket gör att det finns behov av stöd från ett målsägandebiträde.

MFD vill i detta sammanhang samtidigt framhålla att det behöver säkerställas att det finns rätt kompetens och kunskap bland målsägarbiträden, och även generellt bland verksamma personalgrupper inom rättsväsendet, så att de kan möta de behov som personer med funktionsnedsättning kan ha och har kännedom om de verktyg som kan ge stöd i deras arbete. Det kan exempelvis handla om kommunikationsstöd i form av tolk eller andra typer av digitala kognitiva stöd.

Ökade möjligheter att få ersättning för rättegångskostnader

MFD tillstyrker förslaget om utökade möjligheter för ersättning för rättegångskostnader. Myndigheten anser i likhet med utredningen att allmän part ska vara skyldig att ersätta en enskild parts rättegångskostnad om det är oskäligt att den enskilde själv ska stå för kostnaden. Myndigheten anser också att det är rimligt att vid bedömningen beakta om kostnaden har varit befogad med hänsyn till utgången i målet, sakens beskaffenhet och målets betydelse för den enskilde, vilket bland annat innebär att ersättning även ska kunna utgå om den enskilde förlorar målet.

Dagens ordning, som bland annat innebär att en part i en förvaltningsprocess som utgångspunkt får stå för sina egna kostnader oavsett målets utgång, utgör en tydlig begränsning i enskildas tillgång till rättsskipning. Det finns också exempel på personer med funktionsnedsättning som har fått rätt i tvister mot det allmänna vad gäller sin rätt till stöd, men som enligt dagens regelverk ändå själva har fått stå för sina rättegångskostnader. Detta innebär inte bara betydande kostnader för de enskilda i de aktuella fallen, utan kan också medföra att många avstår att pröva sin rätt i domstol mot bakgrund av de kostnader som en process kan innebära.¹

Ökade möjligheter till rättshjälp

MFD tillstyrker förslaget om att inkomstgränsen för att kunna få rättshjälp ska höjas. Den nuvarande inkomstgränsen har varit oförändrad sedan 1999, vilket innebär att en uppräknings så som föreslås utifrån socialförsäkringsbalkens prisbasbelopp skulle innebära att betydligt fler kan få möjlighet till rättshjälp. I detta sammanhang ska särskilt framhållas att undersökningar av levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning visar att fler har svårt att få ekonomin att gå ihop jämfört med övriga befolkningen, varför tillgången till

¹ Dagens industri (december 2025). *Stärk skyddet mot myndigheters missbruk*.
<https://www.di.se/ledare/stark-skyddet-mot-myndigheters-missbruk/>. Hämtad 2026-03-13.

rättsskipning kan bedömas förbättras för många i den gruppen genom utredningens förslag.²

Stärkta processuella rättigheter för offentlighetsanställda

MFD tillstyrker även förslaget om att stärka offentlighetsanställda tjänstemäns processuella rättigheter mot bakgrund av de risker de möter för att utsättas för våld, hot eller andra trakasserier i tjänsten. Det finns tydliga signaler i samhället om att kommunala och statliga tjänstemän som bedriver olika former av myndighetsutövning blir utsatta för trakasserier, mutor, hot, våld och annan otillåten påverkan varför åtgärder som kan bidra till att motverka detta kan bedömas högst motiverade.³ En god arbetsmiljö för offentlighetsanställda utgör en förutsättning för att kunna attrahera, rekrytera och behålla lämplig personal, varför den utgör en nödvändig förutsättning för att över tid kunna säkerställa en god kvalitet i de offentliga verksamheterna.

MFD anser att konsekvensanalysen behöver utvecklas utifrån ett funktionshindersperspektiv

MFD konstaterar att utredningens konsekvensutredning saknar ett funktionshindersperspektiv, trots att utredningen lämnar ett förslag som uttryckligen riktas mot personer med funktionsnedsättning. Detta innebär att det inte är möjligt att med utredningen som grund kunna bedöma i vilken omfattning personer med funktionsnedsättning i praktiken har tillgång till rättsskipning jämfört med övriga befolkningen, eller i vilken omfattning förslagen på åtgärder kan förbättra situationen för gruppen. I detta sammanhang kan till exempel nämnas att undersökningar visar att det finns betydande brister i rättssäkerhet och rättstrygghet för personer med funktionsnedsättning samt att det finns utmaningar i att synliggöra och uppmärksamma personer med funktionsnedsättning inom rättsväsendet.⁴

² MFD (2025). *När delaktighet blir verklighet. Förslag till nationell handlingsplan för funktionshinderspolitiken 2026–2031*, s. 122–123.

³ Arbetsmiljöverket. *Hot och våld och annan otillåten påverkan mot myndigheter*. <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/inspektioner-utredningar-och-kontroller/inspektion/aktuella-inspektioner/hot-och-vald-mot-myndigheter/>. Hämtad 2025-01-09.

⁴ MFD (2025). *När delaktighet blir verklighet. Förslag till nationell handlingsplan för funktionshinderspolitiken 2026–2031*, s. 170–171.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Anders Kessling (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Henrik Elmefur (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Anders Kessling

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Anders Kessling
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2026-03-23 13:08:34 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (anders.kessling@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	056c2b9dbfed4ab39900efaa9cfa7bff

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2026-03-23 13:08:34 +01:00
Ref: 313931SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)